

Dějepis 7. ročník – práce na 23. – 27. 3

Děti,

zápis si opět opište, nebo vytiskněte a vlepte do sešitu. Přečtěte si v učebnici str. 135-137.

Maxmiliána II. ještě ne, ten přijde na řadu příště!! Vkládám zde i strany z jiné učebnice, jsou v ní informace sice navíc, ale pro nás velmi důležité. Prosím, také si je přečtěte.

ÚKOLY:

Nakreslit si ze str. 136 rodokmen Habsburků a červenou pastelkou si vyznačit ty Habsburky, kteří vládli v českých zemích.

Přečtěte si ze stran učebnice, kterou zde příkládám, informace o jednotě bratrské.

Dějiny českých zemí

- České země byly **stavovskou monarchií** → stavy měly velkou moc na vládě.
- Duchovenstvo v Čechách po husitských válkách ztratilo moc, proto nemělo podíl na moci.
- **Stavy v Čechách tedy byly: vyšší šlechta (panstvo), nižší šlechta (rytířstvo) a měšťané.**

České země za vlády Ferdinanda I.

- Po smrti Ludvíka Jagellonského nastoupil na trůn jeho švagr Ferdinand Habsburský – měl za manželku Ludvíkovu sestru **Annu Jagellonskou**.
- **České stavy si panovníka chtěly zvolit, ale ostatní země soustátí ho pouze přijaly.**
- Ferdinand byl katolík, ale musel slíbit českým kališnickým stavům, že bude dodržovat kompaktáta a respektovat stavovská privilegia. (Zopakujte si, co jsou to kompaktáta!)
- **Privilegium:** výsada udělovaná za zásluhy.
- V Čechách narážel na **3 problémy: náboženství, personální unii a způsob vlády.**

Náboženství:

- Ferdinand **byl katolík, ale slíbil, že bude tolerovat nekatolické vyznání obyvatel** → to **nedodržel** a začal s rekatolizací.
- Přivedl sem **jezuity: mnišský řád, který se věnoval misijní činnosti** – šířil katolickou víru.
- **Čeští nekatolíci také nebyli jednotní** → během 15. století vznikla **jednota bratrská** a začalo sem pronikat luteránství.

Způsob vlády:

- Ferdinand chtěl vládnout absolutisticky, **sám** bez stavů.
- Taková vláda se ale nelíbila českým stavům → vypuklo stavovské povstání
→ Ferdinand ho porazil a omezil jejich moc.

Personální unie:

- **Personální unie: soustátí, které je spojeno osobou panovníka.**
- Ferdinand začal s **centralizací: zřízení jednoho stálého centra, z něhož je řízen celý stát.**
- Ve Vídni zřídil nové ústřední úřady, které měly na starost správu celé země a jimž byly podřízeny úřady jednotlivých zemí – vše podléhalo přímo panovníkovi.
- **Tento krok vyvolal u stavů (hlavně u Čechů) velké pobouření!**

Nástup Habsburků na český trůn

Ferdinand I. Po smrti posledního Jagellonce bylo potřeba řešit otázku nástupnictví na českém trůně. Ze všech možných kandidátů se nejvíce nabízel **Ferdinand Habsburský**, který byl manželem Anny Jagellonské a švagrem bývalého panovníka. (→ Obr. 1) Zatímco **ve vedlejších zemích Koruny české byl uznán jako dědičný král, v českém království musel projít volbou**. Čeští stavové si tak chtěli pojistit svůj dosavadní vliv. Ferdinand Habsburský **slíbil dodržovat privilegia českých stavů a dále zachovat V roce 1526 byl tedy zvolen českých králem.** (→ Volební slib Ferdinanda I. Habsburského)

Snahy o centralizaci

Navzdory veškerým slibům však Ferdinand vládl po svém. Přestože české země byly již dříve stavovskou monarchií, začal prosazovat **absolutistický habsburského soustátí spojeného autoritou panovníka**. Ferdinand navíc zahájil **centralizaci – zřídil ústřední úřady ve Vídni** (hlavním městě), které byly nadřízené všem úřadům v jednotlivých zemích. Zajišťovaly správu celého habsburského soustátí a podléhaly přímo panovníkovi. Čeští stavové se s počínající centralizací nesmířili, stejně tak **nesouhlasili se společnými financemi**. Ferdinand totiž jako uherský král potřeboval peníze na zajištění hranice proti vpádu Turků. Uherský problém se nyní stal problémem habsburským, na který měli přispívat i Češi.

Volební slib Ferdinanda I. Habsburského (zkráceno)

Oznamujeme tímto listem všem:
 Že přiklí jsme compactata mezi svatým conciliem Basilejským a slavným královstvím Českým a markrabstvím Moravským zjednaná a učiněná, aby zase v svú pevnost vstúpila a přivedena byla a skutečně zachována...
 ... přiklí jsme, aby takový arcibiskup byl dán a způsoben byl k kostelu Pražskému, kterýž by Čechy i Moravany při compactacích zachoval...
 ... přiklí jsme hradu Karlštejna, koruny, klenotů všelikterakých zemských, i také desk i privilegií neporoučeti ani svěřovati žádnému bez vůle a rady pánův, rytířstva království Českého i měst Pražských, pokudž kteří právo mají. Item přiklí jsme, že zachovati máme řád a zvyklosti starodávní království Českého.
 ... přiklí jsme žádných cizozemcův, duchovních ani světských na úřady zemské, dvorské ani městské a duchovní nesázeti než Čechův, ani jimi zámkův.

V Praze, dne 15. prosince léta Páně 1526
 Ferdinand I.

- Sepiš vlastními slovy v šesti bodech, co Ferdinand písemně stvrdil během své volby českým králem.
- Které sliby během své vlády porušoval? Jak?

- Jak se jmenoval poslední český král z rodu Jagellonců?
- Jakým způsobem tento panovník zemřel?
- Jak dlouho vládli Jagellonci v Čechách a jak byli spříznění s Habsburky?
- Jak se jmenovala manželka Ferdinanda Habsburského?

Obr. 1

Ferdinand I. Habsburský byl druhorozeným synem španělské princezny Johany Šiléné a Habsburka Filipa I. Sličného. Jeho prarodiči po matce byli španělští králové Isabela Kastilská a Ferdinand Aragonský, po otci byl vnukem burgundské vévodkyně Marie a císaře Svaté říše římské Maxmiliána Habsburského. Ferdinandův starší bratr Karel tedy zdědil od svých předků jak Španělsko, tak císařství Svaté říše římské. Svému synovi Karel zanechal španělský trůn, Ferdinand a jeho potomci z rakouské větve Habsburků obdrželi vládu ve Svaté říši římské. (→ s. 106)

Obr. 2 – Habsburská monarchie v letech 1526–1740

V důsledku husitských válek přišlo o svůj podíl na vládě duchovenstvo. Ferdinand mu částečně vrátil prestiž tím, že znovuobnovil funkci arcibiskupa.

V českém království měly svůj hlas **tři stavy**:

- **vyšší šlechta (páni);**
- **nižší šlechta (rytíři);**
- **měšťané (zástupci královských měst).**

Obr. 3 – Klementinum, bývalá jezuitská kolej, založené Ferdinandem I. r. 1556. Úkolem jezuitů bylo působit především na mládež, proto bylo v areálu Klementina zřízeno gymnázium a také Ferdinandova akademie (součást Karlo-Ferdinandovy univerzity).

- Která instituce sídlí v Klementinu dnes?
- Najdi na plánu Prahy, kde se budova nachází.

Obr. 4 – Maxmilián II. Habsburský

Během svých studií se začal vlivem učitelů přiklánět k luterství, proto byl poslán do přísně katolického Španělska a následně oženěn se svou španělskou sestřenicí Marií. Posléze definitivně přisahal na katolickou víru. Maxmilián také zavedl novou měnovou jednotku – stříbrný **tolar**.

- Zjisti, jak vzniklo jméno této mince a která současná měna se podle ní nazývá.

Jednota bratrská

Jednota bratrská byla protestantská církev, založena byla po husitských válkách – roku 1457. Na přelomu 15. a 16. století se stala oblíbenou církví českého nekatolického obyvatelstva. Po vydání zákoníku Obnovené zřízení zemské (1627 pro Čechy, 1628 pro Moravu), v němž bylo zakotveno katolictví jako jediné náboženství, Jednota bratrská upadala. Mnoho jejích členů odešlo do exilu – nejznámějším z nich je J. A. Komenský, který upadající církev popisuje ve svém díle *Křašt umírající matky Jednoty bratrské*.

- Najdi si ve slovníku slovo křašt – jak jej lze přeložit do dnešního jazyka?
- Pokus se vysvětlit název Komenského díla – co symbolizuje?

Stavovský odboj

vyústila v letech 1540–1547 v povstání. Ferdinand totiž nabídl vojenskou pomoc svému bratru císaři Karlu V., který válčil s luterány. Ferdinand kvůli tomu svolal českou zemskou hotovost. Čeští stavové se nepodřídili panovníkovu přání vyslat do německých zemí vojsko, za což byli panovníkem potrestáni. Nejhůře dopadla města, která ztratila svá privilegia.

Náboženství

Mezi českými stavy a Ferdinandem došlo k dalším problémům. Jedním z nich byla **náboženská otázka**. Přestože během své volby Ferdinand slíbil respektovat českou náboženskou situaci, ve skutečnosti se s ní nesmířil. **Zahájil rekatolizaci** (tedy obnovení katolické víry v nekatolické zemi), kterou posílil tím, že **v roce 1556 do Čech pozval jezuitu**. Tento mnišský řád se věnoval především misijní činnosti, tedy obracení nekatolíků na katolickou víru. (→ Obr. 3) Přes veškeré snahy však **Češi stále zůstávali věrni protestantské víře**. Nebyli v ní však jednotní – většina z nich **vyznávala luterství** (jelikož bylo od roku 1555 povoleným náboženstvím), své příslušníky si našel **kalvinismus**, během 15. století navíc vznikla nová protestantská náboženská skupina – **Jednota bratrská**.

Maxmilián II.

S nástupem Ferdinandova syna Maxmiliána **očekávali Češi více pochopení pro své vyznání**. Maxmilián sice byl oficiálně katolík, vědělo se o něm však, že **tajně vyznává protestantství**. (→ Obr. 4) Čeští stavové se marně pokoušeli prosadit své náboženské svobody, které shrnuli v dokumentu **Česká konfese**. **Maxmilián nakonec Českou konfesi ústně potvrdil** (nikdy však písemně), za což čeští stavové přijali Maxmiliánova syna Rudolfa za svého dalšího českého krále.

Obr. 5 – Beránek držící kříž je symbolem křesťanství. Objevuje se i v českém vydání Bible kralické – vydané členy Jednoty bratrské a vytištěné v Kralicích na jižní Moravě. Bible kralická je první českou biblí přeloženou z původních jazyků (tedy překlad Starého zákona z hebrejštiny a aramejštiny, překlad Nového zákona z řečtiny). Je psána tzv. humanistickou češtinou (někdy nazývanou veleslavínskou – podle vydavatele Daniela Adama z Veleslavína), na svou dobu velmi vyspělou.

- Popiš biblí jako literární dílo. Na které dvě základní části se člení?
- Zjisti, ve kterých „příbězích“ se nacházejí tyto postavy: Kain, Abraham, Izák, Jákob, Josef Egyptský, Noe.